

Elkaar helpen kan ook

De mentale gezondheid van studenten staat onder druk. Bij @ease Leiden helpen vrijwilligers hun leeftijdsgenoten

4

Geschrokken Nieuw beleid van de gemeente zal tot nog meer woningnood en mentale problemen leiden, vrezende verenigingen

2

10

Duur betaald De harde versie van Op hoop van zegen

Belangenverstrengeling? Het COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement, opgericht door FGGA-decaan Erwin Muller, gaat het omstreden optreden van de beveiliging bij de pro-Palestina-demonstratie onderzoeken. Kan dat wel onafhankelijk?

2

6

Passie voor truckers Jurist trok met een camper langs parkeerplaatsen

Wordt onderzoek naar omstreden optreden van beveiligers wel onafhankelijk?

Het **cor** Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement gaat het omstreden optreden van de universitaire beveiliging tijdens én na de pro-Palestina-demonstratie in Wijnhaven onderzoeken. Hoe onafhankelijk is het bureau, dat is opgericht door de decaan die aanwezig was bij het protest?

DOOR MARK REID

Na afloop van het protest op 9 november achtervolgden universitaire beveiligers demonstranten die op weg naar huis waren op straat en zelfs tot in een kledingwinkel.

Het optreden leidde tot veel ophef en kritiek. Raadspartijen **lvs** en **dsp** stelden er vorige week 19 vragen over aan het college van bestuur. Eerder had de universiteitsraad al aangedrongen op een onderzoek.

Dat onderzoek komt er nu, uitgevoerd door **cor**, instituut voor veiligheids- en crisismanagement. Dat de universiteit dit bureau heeft gekozen is opmerkelijk. **cor** werkt al enige tijd samen met de universiteit op veiligheidsgebied. Op de site van de universiteit staat dat 'de Universiteit Leiden en het **cor** partners zijn als het gaat om de voorbereiding op crisissituaties.'

Onder de oorspronkelijke naam Crisis Onderzoeksteam is het **cor** opgericht door de huidige decaan van de faculteit Governance and Global Affairs, Erwin Muller, samen met emeritus-hoogleraar en oud-minister van Buitenlandse Zaken Uri Rosenthal.

Muller was zelf aanwezig bij het protest op 9 november, waar hij na afloop een van de betogers die het woord had gevoerd aansprak met de boodschap dat 'de universiteit nog wel met hem zou praten'. Muller is sinds 2011 niet meer verbonden aan **cor**.

Toch dient de vraag zich aan of hier geen sprake is van mogelijke belangenverstremgeling gezien de band van het bureau met de universiteit en de decaan. Volgens universiteitswoordvoerder Renée Merckx is er 'geen enkele belemmering in de onafhankelijkheid'.

'Er is gekozen voor het **cor** omdat zij een autoriteit zijn op het gebied van evaluatie van incidenten- en crisismanagement, met als doel om hieruit vooral de leerpunten te halen', aldus Merckx.

'Het **cor** is al lange periode betrokken bij het optimaliseren van het crisismanagement van onze universiteit en zodoende goed geïnformeerd over onze organisatie en de context waarin het incident heeft plaatsgevonden, waardoor zij deze evaluatie efficiënt en snel kunnen uitvoeren.'

Raadslid Ebrar Kaya van **lvs**, een van de partijen die vragen stelde over het beveiligingsoptreden, heeft wél zorgen. 'Waar we niet hoeven uit te gaan van slechte intenties, lijkt het ons van enorm belang dat deze kwestie zo net mogelijk wordt geëvalueerd. Het lijkt ons in het belang van alle betrokkenen dat het onderzoek wordt uitgevoerd door een organisatie waarbij de kans op belangenverstremgelingen minimaal is. Uiteraard hebben praktische of logistieke overwegingen vast een rol gespeeld, maar we denken dat in dit geval schoonheid voor snelheid had mogen komen.'

Keuken in een studentenhuus aan de Hooigracht

Studenten vrezen sluiting: 'We schrikken ons kapot'

Studentenverenigingen zijn bang dat het nieuwe woonbeleid van de gemeente, waarbij mogelijk vijftig studentenhuizen verdwijnen, leidt tot nog meer woningnood en mentale problemen.

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK
FOTO TACO VAN DER EB

Zowel bewoners, verhuurders als studentenverenigingen hebben kritiek op het voorgestelde woonbeleid van wethouder Wonen Julius Terpstra (CDA). De nieuwe maatregelen, die per 1 januari ingaan, hebben tot doel de problemen op de Leidse woningmarkt aan te pakken. Ze moeten er onder meer toe leiden dat huisjesmelkers harder kunnen worden aangepakt, dat de leefbaarheid in sommige wijken verbetert en het voor starters makkelijker wordt een huis te kopen.

Maar er komen ook nieuwe verkameringsmaatregelen. Zo kondigde Terpstra aan dat de gemeente gaat handhaven op panden die tijdens de verkameringsstap van 2021 tóch illegaal zijn verkamerd in wijken waar de leefbaarheid onder druk staat (geuldoverlast, een tekort aan parkeerplekken, overlast door fietsen en vervuiling). Oftewel: die huizen moeten dicht.

In het *Samenhangend pakket woningmarktregulerende maatregelen* staat dat het gaat om ongeveer vijftig panden in de wijken Transvaal, Noorderkwartier en De Kooi waarbij er 'een risico' is 'dat studenten op straat komen te staan'. In oktober reageerde Studenten voor Leiden (**svl**) ontdemd. 'Er staat letterlijk dat dit beleid leidt tot het sluiten van vijftig huizen', zei fractievoorzitter Mitchell Wiegand Bruss in *Mare*. 'Het gaat dan om minstens honderdvijftig, maar misschien wel driehonderd studenten die hierdoor op straat komen te staan. Ik kan er met mijn kop niet bij dat de wethouder in tijden van extreme woningnood studentenkamers gaat onttrekken aan de markt.'

Volgens wethouder Terpstra hoeven deze studenten echter nergens voor te vrezem: 'We handhaven niet van vandaag op morgen, dus studenten die in zo'n huis wonen krijgen een jaar om op zoek te gaan naar een andere kamer', zei hij eerder in *Mare*.

Maar dat verhaal gaat er bij de studentengemeenschap niet in, bleek onlangs bij de commissie stedelijke ontwikkeling. 'Een jaar overgangstermijn is veel te kort', zei Auke Hofman, voorzitter van Augustinus, in de raadszaal. 'Met de huidige woningnood zou die eerder vijf of zes jaar moeten zijn. Wat de gemeente zou moeten doen, is dit beleid uitstellen tot er überhaupt genoeg studentenwoningen zijn, in plaats van de woningnood juist te vergroten.'

Hofman sprak ook namens ongeveer twintig andere verenigingen die zich zorgen maken om het nieuwe beleid, waaronder Quintus, SSR, Catena, Njord, Asopos, De Blauwe Schuit, Plankenkoorts, **nsi**, Panoplia, Sempre Crescendo, Duivelsei, **dac** en Prometheus.

'Wij vrezen dat het mentale welzijn van de honderden studenten die wellicht hun huis uit moeten verslechtert', betoogde Hofman. 'Zij hebben hier hun leven opgebouwd, het is hun sociale kring geworden. Een huis is een veilige haven waar je tot rust kan komen en je stress van je af kan schudden. Met dit beleid kan dat voor deze studenten worden afgepakt.' Ook wees hij erop dat de betreffende studenten nog helemaal niet op de hoogte zijn van de voorgenomen sluiting. 'Zij zullen zich kapot schrikken als de brief met het nieuws op de deurmat valt.'

Bovendien is het volgens hem niet reëel dat verhuurders hun verplichting om nieuwe woonruimte voor de gedupeerde studenten te zoeken kunnen nakomen. 'In de huidige wooncrisis is dat een sprookje. Mijn oproep is: laat deze studenten niet in de steek.'

Ook Minerva maakt zich zorgen om de mogelijke sluiting van de panden. 'Een vriend van me heeft anderhalve maand met een matje onder zijn arm door Leiden gelopen voordat hij ein-

Gemeente Leiden: 'We zijn niet van plan om panden te sluiten'

In een reactie op vragen van *Mare* laat woordvoerder Taylor Mae Bouwman van de gemeente Leiden weten dat de gemeente 'niet van plan is om panden te sluiten'.

Dat is anders dan wat wethouder Terpstra in september tegen *Mare* zei, namelijk dat studenten die in illegaal verkamde panden wonen een jaar de tijd krijgen om andere woonruimte te zoeken.

Ook staat in het document *Samenhangend pakket woningmarktregulerende maatregelen* dat er met het nieuwe beleid 'een risico' is 'dat studenten op straat komen te staan'.

De gemeente zegt nu dat de verhuurder eerst 'een waarschuwing' krijgt en vervolgens 'een dwangsom of bestuurlijke boete oplegt aan de verhuurder, met als doel de illegale situatie te corrigeren'. De verhuurder kan deze situatie herstellen door 'het aantal verhuurde kamers terug te brengen naar maximaal twee, wat vergunningsvrij is'. Dat klinkt anders dan dat de huizen worden gesloten, maar betekent in de praktijk hetzelfde: er moeten dan alsnog studenten het pand uit, en de vraag is of de overige bewoners er nog wel kunnen blijven wonen omdat de huurprijs per persoon dan (mogelijk) verdubbelt of meer dan verdubbelt.

Zowel verhuurders als huurders ontvangen in de eerste helft van 2024 een brief waarin wordt aangekondigd dat de verhuurder geen vergunning voor omzetting heeft. 'In de brief aan huurders wordt kort uitleg gegeven over hun rechten en wordt vermeld dat ze juridische ondersteuning kunnen krijgen van het huurteam', zegt Bouwman. 'Huurders genieten immers huurbescherming, ook in het geval van illegale kamerverhuur'. Huurders kunnen via het huurteam vervangende woonruimte, compensatie en vergoeding voor verhuiskosten eisen.

delijk een kamer kon bemachtigen', vertelde voorzitter Reinier Nijman. 'En dan hebben we nog de internationale studenten, die zo wanhopig zijn dat ze bij studentenhuizen vragen of ze alsjeblieft op de bank mogen slapen en daar best voor willen betalen. Zelf heb ik overigens een jaar naar een kamer moeten zoeken.'

'Eerst vijf jaar lang als gemeente niks doen, en achteraf honderden studenten de dupe laten zijn van het illegaal handelen door verhuurders is geen optie. Studenten hebben onderzoek nodig en kunnen hier geen slachtoffer van zijn. Een jaar de tijd krijgen om een nieuwe woning te vinden is te kort. Ik ken studenten die hun hele bachelor naar een kamer zoeken.' Volgens de Plaatselijke Kamer van Verenigingen (**pkvv**) is 'de woningcrisis enorm en doet dit beleid daar een flinke schep bovenop'. Bestuurslid Lisa Wetting: 'In de coronacrisis is maar weer gebleken dat studentenhuizen een cruciale rol spelen in het tegengaan van eenzaamheid. Het is de basis van persoonlijke en sociale ontwikkeling.'

Maar met het sluiten van vijftig studentenhuizen, zullen ook meer gemeenschappelijke ruimtes verloren gaan. 'De duizenden woningen die nu worden gebouwd, zijn woningen voor in je eentje', aldus Wetting. 'Hierdoor komt het studentenwelzijn wederom onder druk te staan.'

Bovendien wees ze erop dat de duizend eenheden die dit jaar zijn bijgebouwd, allang zijn bebouwd. De studenten die mogelijk nieuwe woonruimte moeten zoeken, kunnen hiervoor dus niet in aanmerking komen. 'Hoe wil het college voorkomen dat deze studenten na een jaar alsnog op straat komen te staan?' Minerva-voorzitter Nijman vindt dat de wethouder terug naar de tekentafel moet. 'Wij willen daarbij helpen. Ik ben ervan overtuigd dat we de leefbaarheid in heel Leiden kunnen verbeteren, maar dat kan niet door studenten op straat te zetten.'

'Studenten zijn bereid mee te denken over creatieve oplossingen', zei Wetting. 'Maar het met terugwerkende kracht gaan handhaven op vijftig huizen vinden wij onrechtvaardig.' Nijman deed alvast een voorzet. 'Begin met een schone lei, waarbij zowel voor verhuurders als huurders duidelijk is wat de nieuwe regelgeving is. Dat is eerlijk voor alle aankomende en huidige studenten. In onze ogen moeten alle bestaande studentenhuizen een vergunning krijgen.'

En wanneer de wethouder de voorgenomen plannen tóch doorzet, wil Wetting een uitbreiding van het huurteam. 'Gedupeerde studenten moeten kunnen rekenen op juridische hulp. We missen duidelijkheid over de rechten waar deze studenten zich op kunnen beroepen.' De inhoudelijke bespreking van het nieuwe woonbeleid is op 14 december.

Wie democratie predikt, moet ook protest toestaan

Kijk aan, er is een 'nieuwe regeling' met betrekking tot 'gebruik universitaire gebouwen, terreinen en andere voorzieningen' en daarbij de 'aanvraag en verloop van evenementen' vanuit de Universiteit Leiden. De uitwerking telt enkele honderden woorden en veel wijzer word je er niet van. Deze nieuwe regeling is natuurlijk niet gericht op het huren van zaaltjes voor een lezing, maar om een nieuwe wijze te vinden om als universiteit om te gaan met protesten. De universiteit is de afgelopen tijd nou niet echt lekker uit de verf gekomen als het gaat om haar reacties op protesten die in de universiteitsgebouwen plaatsvinden. Bij een protest op Wijnhaven bleven bewakers enkele demonstranten zelfs tot in winkels achtervolgen terwijl het protest al afgelopen was. En toen er een 'bezetting' gaande was op 23 november in het Lipsius, waarvoor twee lokalen benut werden, besloot de universiteit maar om elk universiteitsgebouw te Leiden

om 17:00 uur te sluiten. Hester Bijl werd ingevlogen om met enkele protestanten te praten, de politie kwam erbij en uiteindelijk werd het Lipsius ontruimd. Kortom: het was nogal een rotzooitje. De universiteit gaat krampachtig om met dit soort acties en een kader om dit soort protesten in te parkeren is ook al ver te zoeken.

Er bestaat een traditie zowel in Nederland als erbuiten om te protesteren of om delen van de universiteit te bezetten. Ik noem de Maagdenhuisbezettingen of de bezetting van het Leidse Academiegebouw in 1985. Voor zo'n actie heb je relatief weinig organisatie nodig. Hooguit kost het enkele dagen om te plannen en de mensen bij elkaar te zoeken. Dat het zo ad hoc is, lijkt mij die hele aard van de acties. In de nieuwe regeling wordt dat alleen niet echt meegenomen. De universiteit wil nog steeds dat voor deze protestacties twee weken van tevoren toestemming wordt gevraagd aan het college van bestuur.

Dat is nogal wereldvreemd. Waarom staat er niks in de regeling over wat er gebeurt als zulke acties wél plaatsvinden (waar je met gemak vanuit kunt gaan)? Daar is blijkbaar weinig over nagedacht. De politie en de universitaire beveiligers hebben ook een rol. Die controleren desnoods bij het Academiegebouw of je wel studeert of niet en pennen je naam neer. Echt duidelijk wordt het er niet op. Hoe kan je demonstreren een recht noemen als een eventuele reactie erop zo mistig oogt? De universiteit denkt dat iedereen die wil protesteren keurig een zaalreservering maakt. De werkelijkheid is anders en dat is ook niet zo gek.

Wezenlijke verandering dwing je pas echt af bij conflict, het overtreden van normen en regels en de reuring die daarbij komt kijken. Dat is alleen maar gezond en wie universiteitsdemocratie predikt, zou wat meer duidelijkheid moeten scheppen over de mogelijkheid tot protesteren.

‘Hoe kan je demonstreren een recht noemen als de reactie zo mistig is?’

Olaf Leeuwis is student International Relations

Er zijn niet genoeg ICT'ers

De universiteit heeft een tekort aan ICT-medewerkers. 'Ik heb de angst dat we in het nauw komen met cybersecurity.'

DOOR VINCENT BONGERS

Het ICT Shared Service Centre (ISSC) van de universiteit heeft 18 fte aan 'moeilijk vervulbare vacatures' blijkt uit de tussentijdse universitaire financiële rapportage die onlangs in de universiteitsraad is besproken. 'We zien dat er een groot probleem is om ICT-vacatures in te vullen', zei Victor van der Horst van studentenpartij PBMS en voorzitter van de raadscommissie financiën, huisvesting & ICT. 'De markt is heel krap.' 'Ik ga het cru zeggen', reageerde Joost Augusteijn van personeelspartij LAG. 'Voor heel goede ICT'ers heeft de universiteit weinig aantrekkingskracht. Want er worden salarissen betaald die niet zo hoog zijn als in de commerciële wereld.' Veel wordt nu opgelost met externe inhuur, aldus Van der Horst. 'Dat kost ook veel geld.' De universiteit geeft al steeds meer uit aan inhuur van extern personeel. Zo blijkt uit de rapportage dat in 2023-24 de universiteit 12,1 miljoen euro meer moet betalen aan externe inhuur dan eerder was ingeschat.

Het personeelstekort bij het ISSC moet worden aangepakt, vindt de raad, zeker nu het belang van een goede beveiliging alleen maar toeneemt. 'Ik heb de angst dat als we onder de normformatie blijven, we in het nauw gaan komen vanwege cybersecurity-problemen', zei Max van Haastrecht van personeelspartij PhDoc. 'We krijgen mogelijk later nog grotere financiële issues om dit op te lossen. Dan baal je dat je niet eerder meer mensen hebt aangenomen.'

De raad wil dat het college met creatieve oplossingen komt en heeft zelf ook een voorstel. Studenten en promovendi van het Leiden Institute of Advanced Computer Science (LIACS) kunnen bijvoorbeeld worden ingezet. 'Een mogelijkheid is om trajecten te ontwikkelen binnen de universiteit, analoog aan door het bedrijfsleven gefinancierde promotieplaatsen, gecombineerd met een parttime baan aan de universiteit', schrijft de raad. Gezien de krapte op de arbeidsmarkt zou met 'het LIACS onderzocht kunnen worden of er een ICT-centrum opgericht zou kunnen worden, waar LIACS-promovendi parttime werken aan ICT-projecten voor de universiteit en promotieonderzoek kunnen doen.'

'Een telefoontje tussen de instituuksmanager van het LIACS en de directeur van het ISSC kan voldoende zijn om iets voor elkaar te krijgen', stelde Van der Horst.

Ebrar Kaya van studentenpartij LVS wil dan wel dat de studenten loon naar werken krijgen. 'We zouden niet graag zien dat een vacature wordt gedegradeerd tot student-assistentchap, omdat een student de vacature gaat invullen. Een student moet niet minder betaald krijgen.'

'Dit gaat niet genoeg zoden aan de dijk zetten', reageerde Bas Knapp van studentenpartij LSP. 'We moeten het college oproepen om meer te doen. Er is een strategie nodig.'

De raad maakte zich sowieso zorgen over niet vervulde vacatures aan de universiteit. 'Het kan handig zijn om vanwege budgettaire redenen een vacature niet in te vullen', zei Augusteijn. 'Dan wordt gedacht: we komen er wel mee weg. We moeten een signaal afgeven dat openstaande vacatures moeten worden ingevuld, niet alleen die van de ICT.'

Volgens Floske Spijksma van personeelspartij UB is die dreiging er zeker. 'Faculteiten moeten bezuinigen, juist dan kan dat betekenen dat besturen ervoor kiezen om vacatures maar open te laten staan.'

Mark Dechesne van LAG zag nog een probleem. 'Als vacatures niet worden ingevuld blijft er werk liggen, of andere medewerkers pakken de last op. Het gevolg is dat zij extra werk gaan doen waar ze wellicht niet voor worden betaald.' Maandag spreekt de raad met het college tijdens de universiteitsraad over de ICT-problematiek.

De mentale gezondheid onder studenten en jongeren is nog steeds verontrustend slecht, blijkt opnieuw uit onderzoek. Bij @ease Leiden proberen leeftijdsgenoten elkaar er bovenop te helpen. 'We leren van elkaar.'

DOOR TAMAR TROS
FOTO TACO VAN DER EB

Met een lawaaioprotest probeerden Leidse studenten het Catshuisberaad tijdens de lockdown te verstoren, 7 maart 2021. Het beraad bleek alleen een dag eerder te zijn geweest.

Hoe jongeren elkaar kunnen helpen

In de afgelopen twintig jaar is het percentage jongeren en jongvolwassenen die zelfmoord plegen verdubbeld, bleek uit recent onderzoek van stichting 113 Zelfmoordpreventie. Onder studenten heeft ruim veertig procent last van depressie, angstklachten, studiestress, prestatiedruk en eenzaamheid (zie kader). 'Er zijn erg veel hindernissen voor jongeren', zegt Marieke Josten, professional in jongerenzorg en medeoprichter van @ease Leiden. 'Je wil je ouders of vrienden niet belasten, maar om bij de GGZ te komen moet je eerst naar de huisarts om vervolgens op een wachtlijst te komen staan. Wat wij doen is luisteren en advies geven, zonder oordeel of al te veel sturing.' Bij @ease kunnen jongeren fysiek of online een gesprek voeren met andere jongeren over hun mentale problemen, 'gratis, anoniem, en zonder afspraak'. Het

initiatief is opgezet door professionals in samenspraak met de doelgroep: wat verwachten zij van een organisatie voor mentale gezondheidszorg? 'Het is ontwikkeld met het idee om de drempel naar wat voor zorg dan ook zo laag mogelijk te maken', zegt Tondalaya van Manen, masterstudent psychologie. 'Wij spreken juist de jongeren aan die niet zo gemakkelijk naar de GGZ stappen', voegt Léon Chiata toe, oud-student psychologie en net als Van Manen locatiemanager van @ease Leiden. 'De leeftijd van twaalf tot vijftientwintig is een periode waarin er heel veel gebeurt bij jongeren', zegt Chiata. 'Het is belangrijk om hen toegankelijk hulp te kunnen bieden en te ondersteunen in hun ontwikkeling.'

De aard van de problemen die de vrijwilligers zien loopt uiteen, vertelt Van Manen. 'Je spreekt studenten met studiestress, of iemand die net bij een vereniging is gegaan maar nog geen nieuwe vrienden heeft gemaakt. Ik sprak ook ooit iemand met liefdesverdriet die vooral een luisterend oor nodig had. Bij veel onderwerpen ligt er een taboe op dat verdwijnt zodra iemand het heeft kunnen bespreken. Je ziet vaak hoe opgelucht ze zijn. 'Aan de andere kant spreken we ook mensen met zwaardere problematiek, zoals misbruik van middelen, suicidaliteit, eetstoornissen, of misbruik thuis. Vaak hebben deze jongeren al wel professionele hulp, maar halen ze daar niet genoeg uit of zijn ze daar niet tevreden mee. Dan gaat het over wat ze missen en hoe ze dit kunnen voorleggen aan hun hulpverleners. In ieder stadium proberen we te voorkomen dat het erger wordt.'

Het team van vrijwilligers bestaat uit studenten, ervaringsexperts en andere jongeren die na een tweedaagse training in gesprek gaan met leeftijdsgenoten. Daarbij draait het bijvoorbeeld om verschillende gesprekstechnieken: hoe reageer je bijvoorbeeld als iemand binnenloopt en zegt zelfmoord te willen plegen?

'We hebben het grote voordeel dat de jongeren die bij ons langskomen hulp zoeken. Vaak is het dan genoeg om uit te vragen wat er speelt, waarom iemand op die gedachten is gekomen en wat de mogelijkheden zijn

om diegene veilig te stellen. Als we ons toch zorgen maken, nodigen we ze uit voor een vervolgesprek', zegt Van Manen. 'Soms gaat iemand dan zelfs met een glimlach weer weg', voegt Chiata toe. 'Maar als er wel een crisisgeval is, hebben we ook een achterwacht. We werken samen met GGZ Rivierduinen, waar indien nodig drie psychiaters beschikbaar zijn.' Voor zowel de fysieke als de online gesprekken is er altijd een professional aanwezig op de locatie om te ondersteunen of bij te springen. 'Dit zijn mensen die veel ervaring hebben in de mentale zorg en naast hun fulltime baan tijd vrijmaken voor ons', zegt Van Manen. 'Zij geven ook aan dat het voor hun heel inspirerend is om te zien dat er zoveel jongeren vrijwillig klaarstaan voor hun leeftijdsgenoten. We leren allemaal van elkaar.'

De fysieke gesprekken vinden altijd plaats in teams van twee vrijwilligers. 'Als je alleen met de hulpgever en de hulpzoeker tegenover elkaar zit, wordt het al snel een soort interview en gaat het voelen alsof iemand bij een psycholoog zit. Door er een extra persoon bij te zetten, creëer je een informele sfeer waarbij bijvoorbeeld de vrijwilligers ook aan elkaar vragen kunnen stellen. Daarnaast is de kans groter dat de jongere met in ieder geval een van de twee een klik voelt.'

Het team van @ease Leiden bestaat op dit moment uit twintig vrijwilligers en zes professionals, maar er is altijd vraag naar meer. 'We hebben tot nu toe vooral studenten vanuit psychologieopleidingen die op zoek zijn naar een praktische ervaring in het werkveld. We hebben er al wel een paar die iets compleet anders doen en een enkele ervaringsdeskundige, maar we zouden ook graag werkende jongeren en mensen van het mbo aan ons team toevoegen', zegt Van Manen. 'Natuurlijk hebben we vrijwilligers nodig om open te blijven, maar tegelijkertijd hebben zij er ook baat bij. Het geeft je een nieuwe kijk. Studenten psychologie hebben vaak veel theoretische kennis, maar merken in een gesprek dat ze geen idee hebben hoe een diagnose er in het echt uitziet.'

Meer info, zie <https://ease.nl/leiden.php>

Bijna helft van studenten kampt met depressie- of angstklachten

'De resultaten van de tweede meting van de monitor laten voorzichtig zien dat we op de goede weg zijn, maar dat de problematiek onverminderd urgent is', schrijft minister Robbert Dijkgraaf aan de Tweede Kamer, over de Monitor mentale gezondheid en middelengebruik studenten hoger onderwijs 2023.

In het algemeen is het studentenwelzijn iets verbeterd, blijkt uit het nieuwe RIVM-rapport. De online vragenlijst die ook in 2021 werd afgenomen is door 32.000 studenten ingevuld. Een derde van de studenten geeft hun leven een zeven en een kwart geeft het een acht of hoger. Toch kampt nog steeds vierenveertig procent van de jongeren met depressie- of angstklachten. Percentages omtrent uitputting, prestatiedruk en eenzaamheid zijn verminderd sinds twee jaar geleden, maar liggen nog steeds rond de veertig procent. Dat zou onder andere kunnen komen door het einde van de coronacrisis, vermoeden de onderzoekers, naast het feit dat meer studenten mentale hulp konden ontvangen in 2023.

Volgens het rapport is het belangrijk dat studenten voldoende tijd hebben voor ontspanning en dat ze genoeg steun ontvangen uit hun omgeving. Tegenwerkende fac-

toren zijn bijvoorbeeld risicovol gebruik van sociale media en maatschappelijke stressbronnen, zoals de kosten van het dagelijks leven en de krappe woningmarkt.

De resultaten van de vragen over het gebruik van middelen zijn grotendeels gelijk gebleven aan die van 2021. Alcohol staat nog steeds op nummer een en negen van de tien studenten die in de afgelopen twaalf maanden alcohol dronk, deed dat op een riskante manier. Vier procent van hen heeft een 'mogelijke afhankelijkheid van alcohol'. Ook blijkt dat studenten met een hogere studieschuld en studenten die in een studentenhuis wonen aanzienlijk meer drinken.

Het aantal dagelijks vappende studenten is gestegen naar vier procent, zes procent rookt dagelijks sigaretten. Cannabis wordt door zes procent regelmatig gebruikt en is daarmee de meest gebruikte drug na alcohol. Psychedelische drugs en cocaïne worden door twee procent regelmatig gebruikt, xtc ligt op de vier procent.

Ook gebruikte drie procent van de studenten in de afgelopen twaalf maanden wel eens concentratieverhogende, slaap- en kalmeringsmiddelen zonder doktersvoorschrift.

Verboden te slapen

Vrachtwagenchauffeurs overnachten of rusten op de parkeerplaats in Hoofddorp langs autosnelweg A4, bij Schiphol

Met een camper en een tolk trok jurist en criminoloog Anke van der Hoeven langs parkeerplaatsen, op zoek naar truckers. 'Ik wilde van de mannen en vrouwen zelf horen hoe zij hun werk ervaren.'

DOOR VINCENT BONGERS
FOTO ANP

De wereld van de vrachtwagenchauffeurs is een passie voor mij geworden', zegt jurist en criminoloog Anke van der Hoeven. 'Ik kijk op de weg altijd naar de kentekens van vrachtwagens die ik passeer, en vraag me dan af wat voor persoon er achter het stuur zit. Eigenlijk wil ik dan heel graag een gesprek met ze gaan voeren.' Dat is precies wat Van der Hoeven deed voor haar onderzoek naar de arbeidsomstandigheden van truckers in de EU. Op parkeerplaatsen bij Delft en Schiphol sprak ze 32 chauffeurs: vier uit Nederland en 28 uit Oost-Europese landen. Haar bevindingen staan in het proefschrift waarop ze dinsdag promoveert en dat is vernoemd naar de beroemde hit van trucker-troubadour Henk Wijngaard: *Met de vlam in de pijp door Europa*. 'Ik wilde wel eens van de mannen en vrouwen zelf horen hoe zij hun werk ervaren', zegt de jurist. 'Als je dit veldwerk wil doen, moet je mobiel zijn en een plek hebben om chauffeurs spreken. Een van mijn begeleiders zei: "Huur een busje." Het werd een camper, een heel oud ding, dat niet heel hard kon en waarvan de verwarming kapot ging. Lastig, omdat we het onderzoek in de winter deden. Ook rijden met een camper was wel even wennen,

vooral als het hard waaide. De wagen slingerde dan flink over de weg. Maar het moest, dus het ging.' Elk weekend nam ze een tolk mee. 'Studenten, want professionals kon ik niet betalen. Eenmaal op de parkeerplaats speurden we naar de juiste kentekens voor die dag en dan klopte ik aan op de cabine. Vaak waren de gordijntjes dicht, dus het was wel een gokje, want soms slapen ze natuurlijk.' Hoewel de meeste truckers het liefst altijd in hun vrachtwagen slapen, mag dat niet volgens de Europese regelgeving. Vrachtwagenchauffeurs moeten verplicht om de twee weken een langere wekelijkse rustperiode van ten minste 45 uur nemen. In 2017 verbood het Europese Hof van Justitie de chauffeurs om die tijd door te brengen in hun cabine. Het idee was dat dit zogenaamde cabinekampeerverbod zou leiden tot gunstigere arbeidsomstandigheden en verbeterde verkeersveiligheid. De praktijk is echter weerbarstiger dan de regels op papier, ontdekte Van der Hoeven. 'Niemand heeft de chauffeurs gevraagd wat zij van dit verbod vinden. De meesten willen hun vrachtwagen niet achterlaten om ergens in een hotel te gaan slapen. Zeker op niet-beveiligde parkeerplaatsen zijn ze bang dat de lading wordt

'Rechters zouden eerst eens op een parkeerplaats moeten rondkijken'

gestolen, of de diesel gejat. Het gebeurt best vaak dat dieven met een slang de hele tank leegzuigen. Een Nederlandse chauffeur vertelde dat er gas in zijn cabine werd gespoten waardoor hij bedwelmd raakte en daardoor niet wakker werd toen zijn tank werd geleegd.' 'Deze verordening werkt niet zoals die zou moeten werken', concludeert de criminoloog. 'Niet alleen vanwege de veiligheidskwestie. Hotels zijn vaak vol, als die er al zijn. Je kunt ook niet zomaar ergens in een stad parkeren met zo'n bakbeest. Alleen lossen in een stad als Amsterdam is al een drama.' Bij de parkeerplaats bij Delft zijn zelfs helemaal geen voorzieningen, niet eens een wc. 'Dus waar kun je terecht als je moet plassen? Dan zijn er wel klachten dat chauffeurs parkeerplaatsen vervuilen, maar waar moeten ze naar toe?' Bij Schiphol staat weliswaar een wegrestaurant en een hotel. Alleen zijn er genoeg werkgevers die overnachtingen niet vergoeden en willen truckers een verblijf vaak niet zelf betalen, als ze dit zich al kunnen veroorloven. 'Nederlandse chauffeurs krijgen allerlei toeslagen. Bijvoorbeeld voor 's nachts en in het weekend rijden. Oost-Europeanen krijgen die vaak niet, behalve een dagvergoeding voor onderdak en eten. Maar die sparen ze op om hun relatief schamele basisloon aan te vullen. Ter nuancering: in veel Oost-Europese landen is dit wel het beroep waarmee ze het meest kunnen verdienen.' Daar komt nog bij dat een deel van de truckers hun cabine heeft ingericht als slaapplek. 'De auto is gewoon perfect' vertelde een Nederlandse chauffeur aan Van der Hoeven. 'Het is gewoon een rijdend huis. En ik mag het niet zeggen, maar ik slaap bijna beter dan thuis.' Het verbod verbetert de situatie voor de meeste chauffeurs dus helemaal niet, terwijl dat wel de bedoeling was. 'Er moeten meer beveiligde parkeerplekken komen met eenvoudige faciliteiten.' Het is nu aan overheden en vakbonden om in actie te komen, aldus de jurist. 'Die moeten zich inspannen voor de komst van meer van deze locaties.'

Het kan best. In Duitsland heb je *Autohöfe*, grote parkeerplaatsen met voorzieningen. 'Alle chauffeurs noemden die. Ze zijn er heel enthousiast over.' Van der Hoeven bracht de problematiek aan de orde tijdens een presentatie voor een groep Europese rechters. 'Persoonlijk zijn ze het dan wel met mij eens, maar ze moeten de verordening toepassen. Juridisch kunnen ze niets met wat de chauffeurs ervan vinden. Rechters zouden eigenlijk eerst eens op een parkeerplaats moeten rondkijken en dan pas een uitspraak moeten doen.' Ook deed ze onderzoek naar verschillende constructies die bedrijven gebruiken om hun chauffeurs minder te hoeven betalen. Vaak begint een West-Europees bedrijf een brievenbus-bv in een Oost-Europees land. 'Daar wordt vaak misbruik van gemaakt. Ik sprak een Hongaarse chauffeur die altijd eerst naar Wenen reisde om daar in een truck te stappen. Hij had een Hongaars contract bij een dochtervennoot van een Oostenrijks bedrijf. Eigenlijk had hij een Oostenrijks contract moeten hebben met bijbehorende betere arbeidsvoorwaarden en sociale voorzieningen, want hij werkte altijd vanuit Oostenrijk. De chauffeur was op de hoogte van de schijnconstructie maar besloot toch bij het bedrijf te blijven.' Er wordt op meer manieren gesjoemeld. Truckers vertellen me dat ze van hun baas met hun tachograaf moesten frauderen. Uiteraard is dat illegaal. Er zijn ook chauffeurs die contant worden betaald. Waar komt dat geld vandaan? Dat is niet zoals het hoort.' Ook Nederlandse bedrijven frauderen. Een Nederlandse vrouwelijke chauffeur vertelde dat een bedrijf waar zij had gewerkt 'de grote piraat van het transport' was: 'Rijtijden, te zwaar rijden, alles lapt en te aan de

laars! Ik heb alle overtredingen begaan die je maar kan bedenken. Daar werd ik niet gelukkig van. Mijn moeder is kantonrechter en ik dacht, ik zet haar zo te kakken als ik hiermee doorga. Ik kan dat niet maken. Ethisch gezien gaat dat gewoon niet!' En wat wél legaal is, is niet altijd wenselijk, vindt de onderzoeker. 'Er wordt veel gebruikgemaakt van onderaannemers. Piet besteedt een klus uit aan Jan en Jan weer aan Klaas. Soms zijn er wel tien lagen en onderaan de keten krijgt de chauffeur dan maar weinig geld.' Dat zogeheten *contracting* is echter toegestaan. 'Het is logisch dat een bedrijf de goedkoopste vervoerder zoekt. Maar een opdrachtgever moet zich wel bedenken dat hoe lager je in die keten zit, hoe minder er wordt verdiend. De mentaliteit van werkgevers moet veranderen. Ze moeten ervoor zorgen dat hun personeel niet in slechte omstandigheden werkt, want uiteindelijk leidt dat tot schade, en dat kost alleen maar meer geld.' Bij minder dan een derde van de geïnterviewden trof ze die constructie aan. 'Voor zover ik dat kon beoordelen in ieder geval. Het zijn de verhalen van de chauffeurs, je weet niet of die exact kloppen. Gelet op de verhalen in de media viel het me mee. Je leest eigenlijk alleen maar over uitgebuite chauffeurs.' Dat ligt genuanceerder, vindt Van der Hoeven. 'Er zijn schijnconstructies die glashelder zijn, waar de rechter zo doorheen prikt. Het is echter moeilijk om in alle gevallen een scherpe lijn te trekken. Want niet alle chauffeurs ervaren bepaalde constructie als nadelig, bijvoorbeeld omdat ze nog steeds meer verdienen dan met een andere baan. En als je die schijnconstructies aanpakt, moet je de percepties van de chauffeurs in overweging nemen, net als bij het cabinekampeerverbod.'

Anke van der Hoeven, *Met de vlam in de pijp door Europa*. De arbeidssituatie van internationale vrachtwagenchauffeurs: constructies en percepties. Promotie is op dinsdag 12 december

Uitme vrijheid zit truckers in het bloed

Hoewel het zwaar werk is, vonden veruit de meeste respondenten het ontzettend fijn om vrachtwagenchauffeur te zijn, zegt Anke van der Hoeven. 'Het is hun passie. Ze houden van de vrijheid; zijn niet gebonden aan een hiërarchie in een kantoor. Door Europa reizen vinden de chauffeurs ook leuk, al is er geen tijd voor toeristische trips.' Vaak zit het vak in de familie. 'Trucker zijn, zit in het bloed. Het gaat van opa, op vader, op zoon. Ze zijn vaak van kinds af aan geobsedeerd door auto's en vrachtwagens. Een chauffeur had als hobby *train trucks*, dat zijn van die immens grote vrachtwagens met heel veel opleggers die je wel in Canada en Australië ziet. Daar liet hij dan filmpjes van zien. Van een andere chauffeur mocht ik een stukje in zijn truck rijden, dat heb ik maar niet gedaan. 'De passie voor het werk zag ik ook bij de twee vrouwen, een Hongaarse en een Nederlandse. Vrouwen zijn ondervertegenwoordigd in de beroepsgroep. Het is ook best fysiek zwaar werk en vrouwen zijn gemiddeld minder sterk dan mannen. Als vrouw word je bijvoorbeeld wel vaker voorgehouden bij het aandocken, daar kun je van profiteren.' Eén Oekraïner liet weten zijn bestaan een 'hell of a job' te vinden. 'Het heeft ook nadelen. Nooit thuis zijn, is zwaar voor jezelf, je partner en kinderen. Het is een eenzaam beroep. Vaak krijgen truckers rugklachten. Ook hebben ze last van hun blaas, want soms moeten ze uren hun plas ophouden.'

Steeds vaker krijgt iets het label 'geweld'

De definitie van het begrip 'geweld' verschuift, ontdekte psycholoog Jolien van Breen. 'Het woord wordt gebruikt om te laten zien dat iets een belangrijk probleem is.'

DOOR MARCIËLLE VAN DER KRAAN
FOTO TACO VAN DER EB

Black Lives Matter-demonstratie in Leiden, juni 2020

Het lijkt misschien duidelijk wat geweld is, maar met de definitie lijken we steeds meer moeite te hebben, zegt universitair docent Jolien van Breen. 'Als we het hebben over moord of oorlog, is het heel duidelijk dat we van geweld spreken. Maar het woord wordt in steeds bredere context gebruikt. Waar trekken we de lijn van wat geweld is en wat niet?' 'Vormen van manipulatie rekenen we bijvoorbeeld onder emotioneel geweld', vertelt Van Breen, die een achtergrond heeft in sociale psychologie. 'Soms zijn emotionele trauma's erger dan of even erg als fysieke verwondingen. Mensen erkennen steeds meer dat er meer vormen van schade dan alleen fysieke schade zijn.' Ook op financieel vlak kan iemand geweld uitoefenen. 'Als je op de een of andere manier zorgt dat iemand volledig financieel afhankelijk is van jou, dat constant boven iemands hoofd houdt en daarmee controle uitoefent op iemands leven, kan dat ook gezien worden als een vorm van geweld.' Om te onderzoeken hoe de samenleving kijkt naar geweld, heeft Van Breen met behulp van kunstmatige intelligentie tachtigduizend krantenartikelen onderzocht. 'Naast thema's als oorlog en misdaad, zagen we ook termen die in een breder maatschappelijk debat voorkomen: dat sociale media geweld aanmoedigen bijvoorbeeld, maar ook politieke polarisatie. Ook Black Lives Matter en #MeToo kwamen regelmatig terug.' Het laat volgens haar zien waar het schuurt in de maatschappij. 'Het toont waarover de maatschappij zich op dat moment zorgen maakt. Bij #MeToo gaat het voornamelijk over seksueel geweld, Black Lives Matter over politiegeweld. Het woord "geweld" wordt dan gebruikt om aan te geven dat iets een belangrijk probleem is. Het heeft ook een labelingfunctie.' Op die manier gaat er van het etiket 'geweld' retorische kracht uit. 'Environmental violence klinkt veel heftiger dan "klimaatverandering". Het overtuigt de

luisteraar dat er echt iets mis is. Als zulke uitspraken doordringen in de maatschappij, breidt de definitie van het woord zich steeds verder uit.' Voor het tweede deel van haar onderzoek besprak Van Breen verschillende scenario's met proefpersonen. 'Ze kregen korte beschrijvingen van incidenten en moesten dan bepalen in hoeverre ze dat als een vorm van geweld zien.' Respondenten hoorden hetzelfde scenario waarin telkens één detail werd aangepast. De vraag was telkens of die verandering invloed had op de mate waarin personen het incident als gewelddadig bestempelen. Die contextuele variabelen bleken van grote invloed. 'Als de dader geen motief had, vond men dat het meest gewelddadig. Een conflict in de persoonlijke sfeer werd als het meest acceptabel gezien. Dat suggereert namelijk dat er een reden voor geweld was.' Ook de relatie tussen dader en slachtoffer en het opgelopen letsel speelden een rol. 'Als je wordt aangevallen door een onbekende of zwaargewond raakt, is dat veel choquerender.' Als het slachtoffer bij een kwetsbare groep hoorde, bleken mensen het geweld ook erger te vinden. 'Als een vrouw of een bejaarde in een scenario werd bedreigd, gold dat als geweld. Maar bij een man vond niet iedereen dat. Veel mensen denken: een kerel van twee meter kan zichzelf wel redden, maar een kwetsbaarder slachtoffer niet.' De definitie verschuift dus, maar niet toevallig, zegt de onderzoeker. 'Het idee van wat geweld is, breidt zich niet willekeurig uit. Veel mensen associëren geweld eerder met sociale ongelijkheid. Het laat zien hoe we met elkaar omgaan en hoe onze normen en waarden steeds verschuiven. Een van de risico's is wel dat je sneller buiten de grenzen van acceptabel gedrag valt en dat mensen intolerant worden. Hoe vager de definitie van geweld wordt, hoe moeilijker het voor politie is om te bedenken wat ze moeten vervolgen en wat niet.'

Vergeeten voorvechters verdienen hun plek

Ook Leidse feministen klommen op de barricades en strenden voor het recht om te mogen stemmen of betaald te werken. 'De meerderheid van de hoogleraren vond vrouwenkiesrecht niet nodig.'

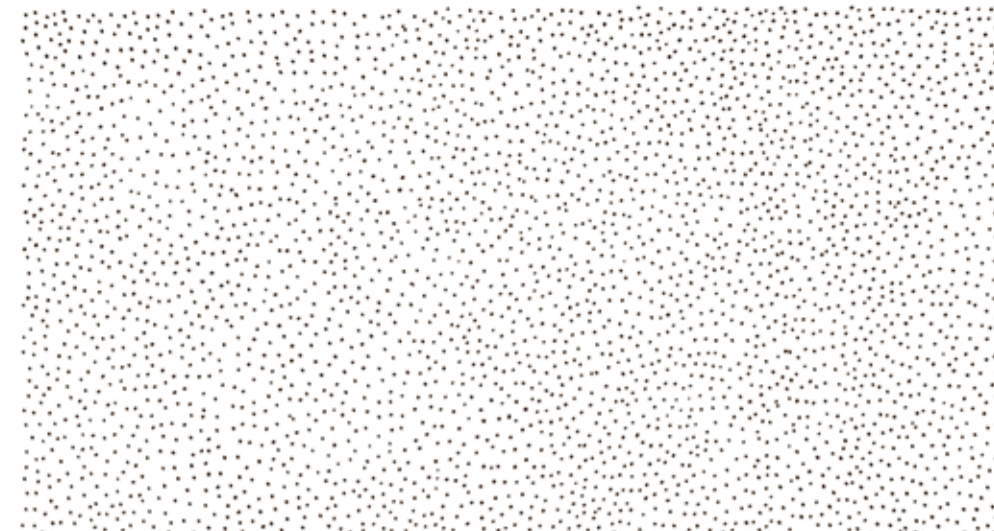
DOOR MARCIËLLE VAN DER KRAAN

Bij niet iedereen zullen de namen van Aletta Lorentz-Kaiser, Wilhelmina van Itallie-van Embden en Lizzy van Dorp bekend in de oren klinken, maar deze Leidse feministen hebben wel degelijk een grote rol gespeeld in het aanjagen van de vrouwenemancipatie. 'Ze gingen regelmatig de barricades op', vertelt Agnes van Steen, die onlangs promoveerde op het proefschrift *Van liefdadigheid naar abortusstrijd, Leidse vrouwen en de Nederlandse vrouwenbeweging van 1860 tot 1990*. Zo zat Aletta Lorentz-Kaiser bijvoorbeeld in het eerste bestuur van de Leidse afdeling van de Vereniging voor Vrouwenkiesrecht. 'Tijdens de eerste feministische golf, die begon in de tweede helft van de negentiende eeuw, hebben hoogleraarvrouwen een groot aandeel gehad. Lorentz-Kaiser was getrouwd met Hendrik Lorentz, hoogleraar natuurkunde. Hoogleraren met vrouwen die actief waren in de beweging steunden het initiatief. De meerderheid vond vrouwenkiesrecht echter niet nodig.' Sommige leden, onder wie Lorentz-Kaiser, waren het er niet mee eens dat mannen de vereniging wel mochten steunen, maar niet tot het bestuur mochten toetreden. Ook vonden sommigen het hoofdbestuur onder voorzitter Aletta Jacobs te radicaal. 'Daarop besloten meer gematigde feministen de Nederlandsche Bond voor Vrouwenkiesrecht op te richten. Lorentz-Kaiser kwam in het hoofdbestuur.' In het archief van gedigitaliseerde Leidse kranten ontdekte Van Steen hoe aanwezig Leidse vrouwen al tijdens de actieve feministische golf waren. 'Dat was voor mij het meest verrassend. Dat Leiden een groot aandeel had, wist ik, maar dat die Leidse vrouwen zo actief waren was mij nog niet bekend.' Hoewel voornamelijk Leidse hoogleraarvrouwen en vrouwen in het onderwijs bij de vrouwenbeweging zaten, waren er ook enkele studenten. Een van de oprichters van de Nederlandsche Bond voor Vrouwenkiesrecht was de eerste vrouwelijke rechtenstudent van Nederland, Lizzy van Dorp, die vanaf 1883 in Leiden studeerde en er later ook promoveerde. 'Zij was een van de weinige studenten die al tijdens haar studie in de eerste feministische golf een rol speelde.' Van Dorp was wel een uitzondering. 'In 1900 werd de eerste vrouwenstudentenvereniging opgericht, de Vrouwelijke Studenten te Leiden. Aan demonstraties werd echter niet meegedaan, want de jonge vrouwen wilden graag neutraal zijn en zich niet met politiek bemoeien.' Dat zou in de jaren zestig veranderen. 'De tweede feministische golf dreef voor een belangrijk deel op studenten. Ze hadden ruim de tijd om te protesteren en actie te voeren, dat is nu anders. Je hoefde je bul niet binnen een bepaalde tijd te halen en als je klaar was met studeren werd je meestal toch werkloos.' Toen vrouwen eind negentiende eeuw gingen studeren, vond het gros van de hoogleraren dat maar niks. 'De meerderheid vond het niet nodig dat vrouwen gingen studeren, omdat hun toekomst toch lag in het huwelijk en de zorg voor man en kinderen. Of zij vonden dat er speciale universiteiten moesten komen waar vrouwen werden

opgeleid voor hun toekomstige rol als echtgenote, moeder en huisvrouw. Van getrouwde, hoogopgeleide vrouwen werd geacht dat ze geen werk meer buitenshuis verrichten. Maar die vrouwen hadden een mooie opleiding gevolgd, zaten de hele dag thuis en voelden daar onbehagen bij. Die wilden ook aan de slag, iets doen met hun leven en daarbij was ook meer kinderopvang nodig. Dit was een van de belangrijkste strijdpunten van de tweede feministische golf.' Tegelijkertijd was de universiteit tamelijk conservatief. 'Dat zag je zowel in de eerste als in de tweede feministische golf. Leiden stond als organisatie niet voor emancipatie. Vrouwen mochten wel studeren, maar het werd niet gestimuleerd. Er was geen directe tegenwerking, maar de weg voor vrouwen naar hogere functies, zoals hoogleraar, verliep maar moeizaam.' De actiegroep Man Vrouw Maatschappij had een grote afdeling in Leiden en Oegstgeest. 'Veel vrouwen die hadden gestudeerd waren het zat dat zij in de verzorgende rol werden gedrukt. Ze wilden een kortere werkweek waar mannen en vrouwen taken gelijk zouden verdelen. Uiteindelijk draaide het er dan vaak op uit dat vrouwen in deeltijd gingen werken maar alsnog de zorgtaken op zich namen.' Verder vonden veel feministen in de tweede golf dat abortus moest worden gelegaliseerd. 'Voor dit punt werd een landelijke organisatie opgericht, het actiecomité Wij Vrouwen Eisen, met ook een erg actieve Leidse groep. Dan vertrok er een busje uit Leiden om bijvoorbeeld een abortuskliniek te gaan bezetten die dreigde te worden gesloten.' Bij de acties hoorden ook het bezetten van universiteitsgebouwen. 'Dat begon al in de jaren zestig.' In 1982 werd er nog een pand bezet omdat activisten vreesden dat docenten van vrouwenstudies werden wegbezuinigd. 'Zelf was ik daar ik helaas niet bij, omdat ik toen bezig was met mijn scriptie. Maar ik heb wel meegedaan aan een aantal demonstraties, waaronder een abortusdemonstratie.' Zelf studeerde Van Steen in de jaren zeventig geschiedenis in Leiden en richtte toen de Leidse Werkgroep Vrouwengeschiedenis op. 'Dat onderwerp was nogal verwaarloosd. Na mijn afstuderen kwam er een boek uit over de universiteit over de periode 1975 tot 2000. Daar in schreef een Leidse hoogleraar dat er in die tijd niets was gebeurd wat het benoemen waard was. De hele opkomst van vrouwenstudies en het feit dat vrouwen eindelijk een plaats kregen in de geschiedschrijving kun je niet onder het tapijt schuiven.' Een van de vrouwen die Van Steen een plek wil geven in de geschiedenis, is Gerda van Dijk. 'Zij was universitair docent seksuologie en voorvechter van het zelfbeschikkingsrecht van vrouwen over hun eigen lichaam. Dat gaat niet alleen over legaliseren van abortus, maar ook over de strijd tegen huiselijk en seksueel geweld. Uiteindelijk werd ze bijzonder hoogleraar Seksuologie aan de Universiteit van Amsterdam in 1987.' Van Steen vindt het belangrijk dat vrouwen hun rechtmatige plek in de geschiedschrijving krijgen. 'Zoveel Leidse vrouwen hebben door de eeuwen heen een belangrijke rol gespeeld. Zij moeten ook een plek krijgen. Maar omdat mannen de geschiedenis schrijven worden ze vergeten.'

Agnes van Steen, *Van liefdadigheid naar abortusstrijd. Leidse vrouwen en de Nederlandse vrouwenbeweging van 1860 tot 1990*. Promotie was 22 november

kies de moederwlek die jou de komende maanden gezelschap houdt

MARETJES

De prijs voor een Maretje bedraagt €9,- per 30 woorden, opgegeven via redactie@mare.leidenuniv.nl uiterlijk t/m maandag 16.00 uur. Maretjes aangeboden voor commerciële doeleinden worden niet geplaatst, evenmin als Maretjes waarin zaken worden aangeboden die de waarde van €4,500 te boven gaan

Doe meer met je kennis! Vrijwilligers gezocht voor één uur per week **bijles en huiswerkbegeleiding** op verschillende locaties of bij de leerling thuis. **Leiden-Noord, basisonderwijs**, 2 leerlingen. Taal en rekenen. **Voortgezet onderwijs:** *Nederlands, 4 havo. *Grieks, Latijn, wiskunde, brugklas gymnasium. *Wiskunde, 3 mavo. **Leiden-Zuid**, *4 leerlingen basisonderwijs, groep 4, 5 en 6. Woordenschat, lezen. *Ook hulp gevraagd bij organisatie van de bijles, één of twee middagen per week. Onderwijswinkel Arubapad 2 (Het Gebouw), ma, wo en do 15-17u. Tel. 071-5214256. E-mail: hdekooen@owwleiden.nl.

Cursussen Beeldhouwen en Boetseren in Leiden. Zie het actuele aanbod op www.jeroenspijker.nl/ Sculpture and modeling courses in Leiden. **Studenten krijgen 50 euro korting.** See www.jeroenspijker.nl/ for the current offer.

Vrouw (58 jaar) met angststoornis zoekt zo spoedig mogelijk **studente (V) voor ondersteuning** in de vorm van gezelschap en dingen als samen wandelen en samen boodschappen doen. **Vergoeding: 10 euro per uur.** Belangstelling? Bel 06 38545166.

Maretjes-extra zijn bedoeld voor semi-commerciële instanties. De prijs voor een Maretje-extra is €23,- incl. btw voor elke vijftiendertig woorden. U kunt deze advertenties uiterlijk op de vrijdag vóór het verschijnen van Mare opgeven bij Bureau van Vliet B.V., Wateringweg 129. 2031 EG Haarlem, | +31 (0)23-5714745, info@bureauvanvliet.com

Hoe ga je om met onderdrukking?

Toneelcollectief Dood Paard maakte een harde versie van vissersklassieker *Op hoop van zegen*. 'Het kneuterige, zoals het zetten van een kopje koffie, is eruit gehaald.'

DOOR ELSE VAN DER STEEG
FOTO SANNE PEPER

Herman Heijermans liep eind negentiende eeuw over het strand toen hij een dode visser aantroef, met zeewier in de mond. Het inspireerde hem tot het schrijven van *Op hoop van zegen*, het 'stuk van de zee', over een vissersdorp, waar de bewoners vastzitten in hun armoede. Het thema vertaalt zich heel eenvoudig naar vandaag de dag, aldus acteur Manja Topper. Zij voert het stuk zaterdag 9 december op met toneelcollectief Dood Paard in theater Ins Blau.

Topper speelt de rol van Kniertje (Topper noemt haar 'Knier'), een vissersvrouw uit het dorp. 'Het grootste deel van het stuk speelt zich af in haar huis', legt ze uit. 'Reder Bos heeft in het vissersdorp een heleboel schepen waar hij vissers voor ronselt. De boten zijn verzekerd. Bos stuurt een schip, dat waarschijnlijk zal vergaan, de zee op. En dat vergaat inderdaad. Zo kan hij het verzekeringsgeld opstrijken. De reder behandelt de vissers in dat dorpje zo als lijfeigenen. 'Dat is een van de thema's in het stuk: hoe je omgaat met onderdrukking. Knier, een vrouw die haar hele leven al in die mal zit, komt echt niet op het idee om in opstand te

komen. Zij heeft zich ernaar gevoegd.' Om de geschikte toon te vinden, deed het collectief onderzoek naar de maatschappelijke context van de visserij door de jaren heen. 'We lasen veel literatuur en krantenartikelen', zegt Topper. 'Bijvoorbeeld over misstanden in de visserij die nu nog plaatsvinden, maar ook oudere literatuur. Ik las werk van Mineke Schipper, hoogleraar aan Universiteit Leiden, over genderrollen en de plek van de weduwe in de maatschappij. Dat was voor mij bijzonder interessant, want mijn karakter in het stuk is een weduwe. Zo'n vissersdorp bestaat sowieso alleen uit weduwen, vrouwen, kleine kinderen en oude mannetjes.'

*Peh niet dat
De diaconie is me een bik
Vreete met snauwe
Koffie as onderste uit de regenton
En errete zo hard als je eksteroo*

Op het toneel is een visnet gespannen, de acteurs spreken in het dialect zoals dat is opgeschreven door Heijermans in 1900. 'Het dialect klinkt alsof je de zee op de plinten van het toneel hoort slaan', vertelt Topper.

'We zitten binnen die netten best krap, net als die dorpsbewoners in een krap vissershuisje zaten.' Dood Paard benoemt in de introductie van het stuk de parallellen met de huidige maatschappelijke problemen. Om dat over te brengen was eigenlijk weinig nodig, zegt Topper. 'Soms maken we rigoureuze veranderingen aan een stuk, nu zijn we er juist met een vlooiencam doorheen gegaan. Het kneuterige, zoals het zetten van een kopje koffie, is eruit gehaald. Wij hebben er een heel hard, direct stuk van gemaakt.' Dat is dan wel gedaan zonder grote veranderingen aan de tekst zoals die er nu staat. 'Mensen denken dat we niets gewijzigd hebben aan het stuk. We hoeven niet heel opzichtig te actualiseren. Die link naar nu, het bestaansminimum, kwetsbaarheid en waarom mensen stemmen zoals ze stemmen; het is voor mijn gevoel zo *obvious*. Het is niet nodig om daar te gaan zitten als pakketbezorgers, dat zou flauw zijn.'

Dood Paard, *Op hoop van zegen*. Theater Ins Blau, zaterdag 9 december, €20 (studenten €14,50)

'Het dialect klinkt alsof je de zee op de plinten hoort slaan'

COLOFON

Mare: Rapenburg 38, 2311 EX Leiden
Postbus 9500 2300 RA Leiden
Telefoon 071-527 7272
E-mail redactie@mare.leidenuniv.nl
Website mareonline.nl
Twitter [@weekbladmare](https://twitter.com/weekbladmare)
Mastodon [@weekbladmare](https://mastodon.online/@weekbladmare)
Bluesky [@weekbladmare](https://bsky.app/profile/weekbladmare.com)
Instagram [@weekbladmare](https://www.instagram.com/weekbladmare)
Facebook: Leids Universitair Weekblad Mare
De redactie is op vrijdag gesloten.
Oplage circa 10.000

Hoofredactie: Frank Provoost
frank.provoost@mare.leidenuniv.nl

Redactie: Vincent Bongers
vbongers@mare.leidenuniv.nl
Else van der Steeg
e.h.van.der.steeg@mare.leidenuniv.nl
Marcielle van der Kraan
m.w.s.van.der.kraan@mare.leidenuniv.nl
Sebastian van Loosbroek
s.p.van.loosbroek@mare.leidenuniv.nl
Mark Reid
m.a.reid@mare.leidenuniv.nl
Tamar Tros (stagiair)

Medewerkers: Romy van den Akker | Emiel Beinema | Lente van den Berg | Remco Breuker | Josette Daemen | Lorenzo Gerritsen | Omar Ghaly | Olaf Leeuwis | Maia de Quay

Art direction en vormgeving:
Marcel van den Berg,
joostmarcellis.nl

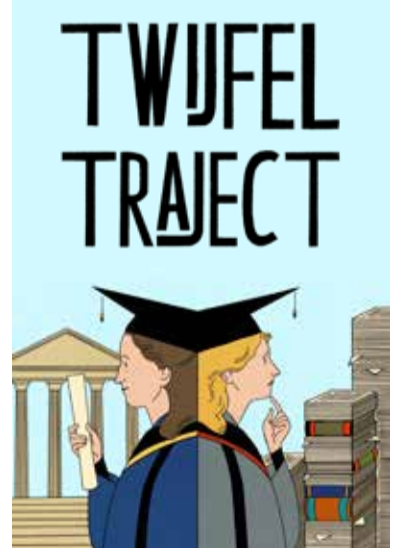
Fotografie: Taco van der Eb | Marc de Haan

Illustraties: Bas van der Schot | Bandirah | Silas.nl

Drukwerk: Rodi Rotatiedruk,
Broek op Langedijk

Advertenties: Bureau van Vliet B.V.
Wateringweg 129, 2031 EG Haarlem
Telefoon 023 - 571 47 45 |
E-mail sales@bureauvanvliet.com
<https://bureauvanvliet.com/advertentie/>
Weekblad

Redactieraad: Kutsal Yesilkagit (voorzitter) | Frank Israel (vice-voorzitter) | Alexander Pleijter (secretaris) | Willem van der Does | Annemarie Drahmman | Nour Eldin Emara | Rosanne Hertzberger | Zoë van Litsenburg | Frank Rensen | Marten Jesse Pot | Hermelijn Smits

Wel of niet promoveren?
Luister naar onze PhD-podcast!

Speciaal voor de
Universiteit
Leiden

Wij zijn de zorgverzekeraar voor de Universiteit Leiden!

Jij én je gezinsleden profiteren van:

- Korting op je aanvullende verzekering
- Extra korting bij vrijwillig eigen risico
- Uniek: deel je tandartsvergoeding met je partner
- Speciaal voor jou als werknemer: ruime vergoedingen zonder extra kosten voor o.a. tandarts en fysiotherapie

Bekijk ons ruime aanbod verzekeringen en alle voordelen op zorgzekerheid.nl/universiteit leiden

Overstappen kan tot en met 31 december 2023.

‘Behalve grappig is dit ook mooi en belangrijk werk’

DOOR LORENZO GERRITSEN
FOTO TACO VAN DER EB

Wat doe je precies op de LUMC-afdeling gynaecologie?

‘Ik werk bij in-vitrofertilisatie (ivf). Wij helpen patiënten die niet op een natuurlijke manier kinderen kunnen krijgen. Op het laboratorium worden zaaden eicellen bewerkt tot ze een embryo vormen dat door een arts kan worden teruggeplaatst. Daarnaast helpen wij mensen die hun vruchtbaarheid dreigen te verliezen door bijvoorbeeld chemotherapie of radiotherapie: bij mannen vriezen we hun sperma in en bij vrouwen hun eicellen. Als zij later zijn genezen en wel een kindwens hebben, kunnen ze op deze manier alsnog proberen kinderen te krijgen. Voor alle duidelijkheid: dit is geen spermabank, wij hebben geen anonieme donoren. Mensen komen hier voor zichzelf.’

Wat is jouw werk?

‘Ik ben het inleverpunt voor mensen met materiaal, zoals eicellen en sperma.

Mannen hebben meestal thuis geproduceerd. Bij sommigen gaat dat niet, bijvoorbeeld als ze te ver weg wonen, omdat de kwaliteit van het zaad na verloop van tijd minder goed wordt. Die kunnen dan - dat heet echt zo - in het masturbatorium produceren. Ik regel de administratie, neem de potjes in ontvangst en breng die naar het lab.

‘Mannen moeten het er bijvoorbeeld mee eens zijn dat hun zaad wordt ingevroren. Of ze kunnen tekenen voor postume voortplanting. Mocht de patiënt overlijden, dan mag de partner het ingevroren embryo of zaad nog gebruiken.’

Hoe ben je hier terechtgekomen?

‘Een vriendin werkte al achter de balie en wist dat ik op zoek was naar een baantje als medisch assistent. Zij heeft mijn naam doorgegeven en zo ben ik binnengerold. Het inwerktraject was heel lang. Het is natuurlijk belangrijk dat je het goed doet. Stel dat je

een foutje maakt, dan krijgt een vrouw misschien een kind dat niet van haar is. Het is van belang dat alle gegevens strikt staan genoteerd, zodat er geen verwarring kan plaatsvinden.’

Wat vind je van je werk?

‘Op de meeste afdelingen probeer je zieke mensen te helpen met hun herstel. Hier proberen we juist iets mee te geven aan iemands leven. Dat vind ik mooi. ‘Je moet met verschillende soorten mensen kunnen omgaan: de ene begint aan een mooi proces en de ander heeft het heel zwaar. Eerst dacht ik dat hier alleen mensen kwamen voor een ivf-behandeling. Maar er zijn ook patiënten die net weten dat ze kanker hebben. De kans is groot dat ze na een chemo onvruchtbaar worden. Daarom horen ze meteen bij ons hoe invriezen werkt, terwijl zij nog wel met die zware diagnose in hun hoofd zitten.

‘Zij zitten er soms echt doorheen en moeten hier dan ook nog produceren. Dat lukt niet altijd. Toch adviseert de arts om het te proberen, want ze zullen er later heel dankbaar voor zijn.

‘Daarnaast zijn er patiënten die voor een herhaling komen en hopen dat het nu echt gaat lukken. Soms is het de laatste keer dat ze een bepaald type behandeling mogen krijgen: ivf wordt maar drie keer vergoed door de zorgverzekering. Dat kan ook spannend zijn.’

Hoe ga jij daarmee om?

‘Ik zie mensen vaak maar kort en ga niet in gesprek over wat ze hebben en of het lukt. Wij proberen ze te helpen, maar ik doe geen valse beloftes dat het goedkomt. Dat mag ook niet. Het gaat er voornamelijk om dat je goed kan switchen tussen verschillende patiënten en begrip kan tonen voor hun situatie.’

Hoe reageren medestudenten op je baan?

‘Mijn huisgenoten kunnen er heel hard om lachen. Zij zeiden dat het typisch voor mij was om een bijzondere bijbaan te hebben. Ik begeleid ook begrafenissen. Als ik vertel dat ik zaad van mannen aanneem en dat er een kamer is dat het masturbatorium heet, dan heb je de hele groep aan het lachen. Ik lach zeker mee. Maar na het momentje van “wat grappig”, snapt iedereen dat het mooi en belangrijk werk is.’

COLUMN | MAIA DE QUAY

Zogenaamd ‘studerend’ viel ik in een nieuw konijnenhol

Aangezien ik over tweeënhalve week ongeveer 10.000 woorden aan essays mag inleveren, bevind ik me de laatste dagen veel in de bibliotheek. Daar breng ik - en velen met mij - vervolgens een substantieel aantal uren studierend door.

Althans, dat is het idee.

Wie meer dan twee tentamenperiodes heeft meegemaakt, weet dat het ‘studeren’ in de bieb vooral gepaard gaat met balen van het leven, webwhatsappen, met tranen in je ogen staren naar een tekst waarvan je niks begrijpt, minuten aftellen tot de volgende koffiepauze die je jezelf hebt beloofd en nutteloze dingen googlen.

Heel veel nutteloze dingen googlen. In de surfsessie van vandaag stuitte ik op een

artikel waarin de finalisten van de *Time's Person of the Year* bekend werden gemaakt. Hou je even vast, want hier volgt de lijst met de shortlist van 2023: Taylor Swift, Xi Jinping, Barbie, de Hollywood-stakers, Sam Altman, Vladimir Poetin, Koning Charles III, Jerome Powell en de aanklagers van Trump.

Want ja, alsof vier essays schrijven niet erg genoeg is, kon het nadenken over een populariteitswedstrijd tussen Barbie en Poetin er óók nog wel bij! Terwijl ik de laatste hoop op het schrijven van een enigszins fatsoenlijke beschouwing van ‘qualified neutrality in humanitair oorlogsrecht’ (ik heb het zelf ook niet bedacht) opgaf, opende ik een leeg document en maakte ik een lijstje met voor- en nadelen.

De één: een figuur dat wereldwijd tot veel polarisatie en verdeeldheid heeft geleid, de conservatieve en progressieve kampen verder uit elkaar heeft weten te drijven en veel politieke vijanden heeft gemaakt en in Vietnam is verbannen vanwege een conflict over de Zuid-Chinese zee. De ander: Poetin. Moeilijk, moeilijk... Wat bedoeld was als een

kwartiertje afleiding, veranderde al snel in een halfuur opperste concentratie voor mijn nieuwe obsessie. Wat zou de doorslag geven voor de *Time*-redactie? Waarom stond Barbie wel op de lijst maar Oppenheimer niet; dat is toch meer een ‘person’ (geweest)? Wie zou ik zelf kiezen?

Die laatste vraag opende een nieuw konijnenhol: wie staan er op mijn *Person of the Year*-shortlist? Na nogmaals tien minuten wikken en wegen kwam ik op de volgende hallucinante lijst:

Caroline van der Plas, Giorgia Meloni, de hertog van Alva, de Wijnhaven koffiemevrouw, de hoofdredacteur van *Mare* die altijd toereert dat ik mijn deadlines niet haal, een niet-emigrerende Gerard Lange Lijstthesis waarschijnlijk ook weer zou verzaken om dan wellicht onderzoek te doen naar qualified neutrality (ofzo).

Starend naar dit document (en nu - een paar uur later - naar deze column), vraag ik me af waarom ik niet kan doorstuderen op debiele lijstjes, maar eerlijkheid gebiedt te zeggen dat ik in dat geval mijn Lange Lijstthesis waarschijnlijk ook weer zou verzaken om dan wellicht onderzoek te doen naar qualified neutrality (ofzo).

Maia de Quay studeert rechten (ofzo)

‘Na lang wikken en wegen kwam ik tot een hallucinante shortlist voor mijn *Person of the Year*-verkiezing’